

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 560/2021-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] proti rozsudku Okresného súdu Veľký Krtíš č. k. 3 T 30/2020 z 10. mája 2021 v spojení s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 3 To 57/2021 z 1. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .
2. Žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 10. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Veľký Krtíš (ďalej len „okresný súd“) č. k. 3 T 30/2020 z 10. mája 2021 v spojení s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 To 57/2021 z 1. júna 2021.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu č. k. 3 T 30/2020 z 10. mája 2021 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 3 To 57/2021 z 1. júna 2021 odsúdený pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení účinnom v čase skutku (ďalej len „Trestný zákon“). V júli 2021 sťažovateľ písomným podaním požiadal okresný súd o ustanovenie obhajcu z dôvodu zámeru napadnúť rozsudok okresného súdu č. k. 3 T 30/2020 z 10. mája 2021 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 3 To 57/2021 z 1. júna 2021 mimoriadnym opravným prostriedkom, a to dovolaním podľa § 368 a nasl. zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení

neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), pričom do dňa podania ústavnej sťažnosti nebol zo strany okresného súdu nijako vyrozumený o vybavení jeho žiadosti.

3. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojich práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu č. k. 3 T 30/2020 z 10. mája 2021 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 3 To 57/2021 z 1. júna 2021 z dôvodu, že bol právoplatne uznaný vinným zo zločinu týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), b) Trestného zákona napriek tomu, že tento trestný čin nespáchal, žiadnej trestnej činnosti sa nedopustil. K takémuto záveru dospel na podklade výsledkov, ktoré vyplývajú z vykonaného dokazovania, pričom ústavnému súdu predkladá podrobný rozbor vo veci vykonaných dôkazov a z nich vyplývajúcich právnych záverov. Argumentuje tým, že z výpovedí jeho družky [REDAKOVANÉ] vyplynulo, že mala byť týraná svojím bývalým druhom/partnerom [REDAKOVANÉ], a teda syndróm týranej osoby jej mal byť spôsobený inou osobou. Sťažovateľ taktiež navrhol vypočuť svedkov, ktorých okresný súd odmietol vypočuť a ktorí mali svedčiť v jeho prospech, v dôsledku čoho mu malo byť odopreté právo riadne sa brániť proti obvineniu v súlade so zákonom. Navyše výpovede svedkov, ktorých orgány činné v trestnom konaní vypočuli, boli v prospech neho ako obžalovaného. Podľa sťažovateľa teda z vykonaného dokazovania pred okresným súdom bolo jednoznačne preukázané, že intenzita jeho negatívneho správania k poškodenej nedosiahla takú závažnosť, aby ju bolo možné subsumovať pod skutkovú podstatu stíhaného zločinu podľa § 208 ods. 1 písm. a), b) Trestného zákona, a že bol odsúdený len na podklade nepriamych dôkazov a iba na „základe pravdepodobnosti“ a za situácie, keď došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu tým, že v konaní neboli/nemali byť úmyselne vykonané dôkazy v jeho prospech.

4. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vo veci podanej ústavnej sťažnosti, ku ktorej priložil aj potvrdenie o svojich majetkových pomeroch z Ústavy na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

6. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

9. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

10. Ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

11. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu deľby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

12. Ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu č. k. 3 To 57/2021 z 1. júna 2021 je prípustné dovolanie ako prednostný právny prostriedok na ochranu práv sťažovateľa ako obvineného. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ

okresnému súdu už aj adresoval žiadosť o ustanovenie obhajcu z dôvodu podania dovolania, z čoho vyplýva, že právomoc Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (po postupe okresného súdu podloženom § 373 ods. 3 druhou vetou Trestného poriadku) rozhodnúť o dovolaní proti uzneseniu krajského súdu predchádza právomoci ústavného súdu. Uznesenie krajského súdu nemôže byť predmetom paralelného posudzovania v dovolacom konaní aj v konaní o ústavnej sťažnosti. Následne je možné rozhodnutie o dovolaní napadnúť ústavnou sťažnosťou, pričom v prípade eventuálneho výskytu námietok neuplatniteľných v dovolacom konaní sa použije § 124 posledná veta zákona o ústavnom súde. V dôsledku tohto záveru ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d), § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu neprípustnosti, keďže sťažovateľom avizované dovolanie dosiaľ nemôže ústavný súd konštatovať ako podané, čo by rovnako vyvolalo odmietnutie ústavnej sťažnosti, a to z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a), § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

13. Navyše ústavný súd pripomína, že v jednom z posledných nálezov z ostatného obdobia č. k. IV. ÚS 174/2021 z 5. októbra 2021 konštatoval povinnosť prvostupňových súdov pristúpiť k preverovaniu majetkových pomerov dovolateľa na účely ustanovenia obhajcu pre dovolacie konanie (§ 373 ods. 3 Trestného poriadku, II. ÚS 210/09, III. ÚS 79/2010). Taktiež aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že ak štát zriadil inštalácie viacstupňového súdnictva a jeho právny poriadok odvolanie či iné opravné prostriedky pripúšťa, tak je štát povinný dbať na to, aby stranám boli pred nimi poskytnuté základné záruky čl. 6 dohovoru (Delcourt proti Belgicku zo 17. 1. 1970, Sutter proti Švajčiarsku z 22. 2. 1984), pričom ak obvinený musí mať obhajcu alebo ak účinné uplatnenie opravného prostriedku si vyžaduje pomoc obhajcu a obvinený nemá prostriedky na jeho zaplatenie, musí mu byť poskytnutá bezplatná právna pomoc (Airey proti Írsku z 9. 10. 1979, A, č. 32).

III.

Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu

14. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

15. Podľa § 37 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

16. Vo vzťahu k žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd uvádza, že takýmto žiadostiam vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde a jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. 1. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov právneho zastúpenia) a 2. ak zároveň nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

17. Z dôvodu odmietnutia sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde nie je splnená druhá podmienka pre postup ústavného súdu podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to, že v právnej veci sťažovateľa nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tým je zároveň subsidiárne daný vo vzťahu k výroku I uznesenia aj dôvod na odmietnutie sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2021

Libor Duľa
predseda senátu